

RURALIA

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI
2022

**Galina Kalliosta
Vuoden vaikuttaja 2022
s. 6-7**

Datan arkeologiaa – yhteistä oppimista uutta tietoa luomalla

Oppiminen on radikaalein yhteiskunnallisen muutoksen muoto. Yliopistojen ja yritysten tiivistyvän vuorovaikutuksen voi nähdä laajenevan oppimisen kenttänä. Vuorovaikutuksessa molemmat osapuolet kyllä oppivat uutta, mutta samalla syntyy monisyisiä sidoksia puolin ja toisin. Keskustelu ja huoli tieteen kyvystä säilyttää näissä tiivistyvässä suhteissa autonomisuutensa ei ole turha. Toisaalta yhteistyössä on molemmin puolin paljon hyödyntämätöntä potentiaalia. Yhteistyön laajentamisen mahdollisuudet kumpuavat aidosti yhteisistä intresseistä sekä jaetuista visioista.

Tutkimuksen merkitys yritysten menestymisessä on kiistaton tosiasia. Systemaattisesti tuotettua *uutta tietoa* tarvitaan tuotekehityksen lisäksi kaikessa yrityksen ja sen toimintaympäristön suhdetta jäsentävissä toiminnissa markkinoinnista strategisten tiekarttojen laatimiseen. Monimutkaisen maailman ymmärtämisessä tieteellinen toimintatapa on ylittämätön. Tietointensiivisessä taloudessa yritysten menestystekijänä korostuu *datan* hallinta.

Tiede on kulttuurinen toimintatapa, jonka keskiössä on tiedon käsittely ja uuden tiedon konstruointi. Käytännössä tutkimus elää aineistoista. Niiden kokoaminen on itsessään vuorovaikutusta – tapahtuu se sitten millä muodoin tahansa. Aineistojen kokoamisen systemaattisuus on tutkimuksen kriittinen laatutekijä. Mutta ennen kuin jokin tietoaaines on muodostunut aineistoksi, sitä on työstellävä.

Yritykset keräävät toimintaympäristönsä, kuten asiakkaistaan tietoa eri tavoin. Menestyvissä yrityksissä tiedon kerääminen ja analysointi on systemaattista. Tiedolla johtaminen lausutaankin usein tärkeäksi menestystekijäksi.

Digitaalisuuden aikana yrityksissä syntyy paljon myös ajallisesti kerrostuvaa dataa. Pienissä yrityksissä dataa ei kuitenkaan pystytä käsittelemään suurempien lailla. Datan jalostaminen uudeksi tiedoksi ja ymmärrykseksi onkin erityistä osaamista vaativa prosessi,

johon kyvykkyyttä on lopulta vain melko harvoilla yrityksillä. Yritykset siis erilaistuvat voimakkaasti suhteessa tietointensiivisen talouden vaatimuksiin. Tämä on myös merkittävä alueellisia eroja synnyttävä tekijä.

Dataa sisältävä tietokanta ei vielä ole tutkimusaineisto. Datan käsittely ja aineistojen luominen ovat keskeinen osa tutkijoiden työtä. Siinä tutkimusetiikka ja tietosuoja ovat tärkeitä. Hyviä aineistoja arvostetaan korkealle. Ne voi ymmärtää erilaisille tulkinnoille avoimina varantoina. Esimerkiksi samaa aineistoa voivat käyttää eri tieteiden tutkijat. Hyvä aineisto taipuu moneen, koska sille voidaan esittää monenlaisia kysymyksiä.

Yhteiskuntatieteellistä aineistoa voisiakin kuvata arkeologiseksi kaivausalueeksi – rajatuksi mutta samalla tuntemattomaksi – koskaan ei voi olla täysin varma, millaista uutta tietoa aineistosta voi ”kaivaa” esiin. Parhaimmillaan aineisto yllättää. *Datan arkeologialla* viittaankin ajatukseen ja mielikuvaan tutkijoiden ja yritysten asiantuntijoiden asettumisesta yhteisen datan äärelle, ensin järjestämään siitä aineisto ja sitten analysoimaan, keskustelemaan ja oppimaan aineiston kautta yhdessä, yhteistä ymmärrystä lisäävällä tavalla.

Edellytykset *datan arkeologialle* syntyy tasavertaisen vuorovaikutuksen ja luottamuksen tilassa. Mutta kaikilla yrityksillä ei ole samoja edellytyksiä tulla mukaan. Ruralia-instituutin erityinen intressi onkin luoda sellaisia yhteisen oppimisen tiloja, joissa myös maaseudun pienillä yrityksillä olisi tasavertaiset mahdollisuudet päästä mukaan uuden tiedon luomisen prosessiin ja sitä kautta mukaan tietointensiivisen talouteen. Tämä edellyttää innovatiivisia tutkijoiden ja yritysten yhteistyöasetelmia, joissa todennäköisesti useampi pieni yritys verkottuu keskenään uuden tiedon jalostamisen tavoite mielessään.

Torsti Hyryläinen

tutkimusjohtaja

Ruralia-instituutin varajohtaja

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Sivut 9

**RUOKAJÄRJESTELMÄT
KESTÄVÄMMIKSI**

Sivut 10-11

**MONIPAIKKAISUUS
TUTKIMUSKOHTENA**

Sivu 14-15

**KOULUTUSPORTISTA
SAVOSTAMON**

RURALIA 2 | 2022

Ruralia on Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin lehti, joka ilmestyy kaksi kertaa vuodessa.

Julkaisija
Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti
www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Päätoimittaja
Sami Kurki

Toimitusneuvosto
Jaana Huhtala
Sami Kurki
Karoliina Kuusela
Sirpa Piskonen
Eeva Uusitalo

ISSN
1796-4857 (Painettu)
1796-4865 (Verkkojulkaisu)

Tilausasiat
ruralia-tiedotus@helsinki.fi

Ulkoasu ja taitto
Jaana Huhtala

Painopaikka
Grano Oy

Kannen kuva
Risto Musta

Pääkirjoitus: Datan arkeologiaa – yhteistä oppimista uutta tietoa luomalla	2
Tutkimus maaseutupolitiikan tukena	3
Etelä-Savossa tartutaan ruokamatkailuun monesta kulmasta	5
Miksi tutkimuksesta kannattaa viestiä ja miten minä sen teen?	6
Yhteistyöllä kohti kestävämpiä julkisia aterioita Itämeren maissa	9
Using electricity consumption data for multi-local living analysis	10
Monipaikkaisuudesta erilaisia käsityksiä – tutkimusta tarvitaan	11
Monipaikkaisuus lisää hyvinvointia	11
Ruoka-alan yritysten ja yliopistokeskuksen yhteistyön väylät tarkastelussa	12
YDIRE-hanke tukee eteläpohjalaisia ruokayrityksiä resilienssin vahvistamisessa	13
Yhteistyötä maakuntamme ammatti-opistojen kanssa	14
Juha Helenius FOOD-ohjelmajohtajaksi	15
Yhteistyöllä alueellisiin talousvaikutuksiin	16
Kari Koppelmäki väitteli tohtoriksi	17
Tunnustusta tutkimukselle: Kuortaneen historiasta kertova teos nappasi Vuoden kotiseutupalkinnon	17
Makupaloja tiedejulkaisuista	18

Tutkimus maaseutupolitiikan tukena

Maaseutupolitiikan tavoitteena on edistää maaseudun elinvoimaa ja maaseudulla asuvien ja siellä toimivien ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointia. Maaseutupolitiikka on poikkihallinnollista: siihen sisältyvät kaikkien niiden sektoreiden politiikat, jotka vaikuttavat mahdollisuuksiin elää, asua ja toimia maaseutualueilla sekä vaikuttavat maaseutualueiden ympäristöön. Maaseutuun liittyvää tietoa tarvitaan laajasti ja monipuolisesti.

Suomessa maaseutupolitiikkaa toteutetaan ohjelmallisesti. Ohjelmiin on linjattu kehittämisen visiot ja päämäärät. Maaseutupolitiikan neuvoston johdolla v. 2021 valmistunut järjestyksessään seitsemäs maaseutupoliittinen kokonaisohjelma painottaa, että monimuotoinen maaseutu on kansallinen menestystekijä. Kansallisten ohjelmien laadinta on ensimmäisestä ohjelmasta alkaen perustunut vahvaan maaseutupoliittiseen tutkimustyöhön, ennakointiin ja tulevaisuustyöskentelyyn.

Euroopan unionin jäsenmaissa on toteutettu maaseudun kehittämistä osana yhteistä maatalouspolitiikkaa. EU-tasoista maaseutupolitiikkaa ei tähän mennessä vielä ole ollut. Komissio antoi kesäkuussa 2021 tiedonannon Euroopan maaseutualuiden pitkän aikavälin visiosta, jossa on tunnistettu maaseutualueiden kohtaamat haasteet ja huolenaiheet sekä korostettu mahdollisuuksia, joita näillä alueilla on. Valmistelussa on maaseutusopimuksen laatiminen sekä maaseutua koskeva EU:n toimintasuunnitelma, joiden tarkoituksena on tehdä EU:n maaseutualueista vahvempia, kytkeytyneempiä, kestävämpiä ja vauraampia. Tätä valmistelua voidaan pitää EU:n maaseutupolitiikan alkuna. Valmistelu tulee varmasti tarvitsemaan tietoa ja tutkimusta. Toivon, että me suomalaiset maaseudun kehittäjät eri rooleissamme olemme aktiivisia vaikuttajia EU:n maaseutupolitiikan luomisessa.

Niin kansallisesti kuin EU:ssa korostetaan vahvasti maaseutuvaikutusten arviointia. Maaseudut toimivat osin toisin kuin kaupungit ja siten päätökset, ohjelmat ja säädökset vaikuttavat eri tavalla maaseutualueilla ja kaupungeissa. Päätöksenteon laadun parantamiseksi on tärkeää tunnistaa myös piiloon jääviä vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia. Suomessa maaseutuvaikutusten arvioinnin ohjeistuksen ja toteutuksen kehittämistä on tuettu erilaisilla tutkimuksilla ja piloteilla. Nyt tarvitaan esimerkkejä ja käytännön kokemuksia maaseutuvaikutusten arvioinneista eri teemoissa.

Tulevalla EU:n rahoituskaudella 2023 - 2027 maaseutua kehitetään alueilla osana Suomen CAP-suunnitelmaa. Maa- ja metsätalousministeriö on valinnut strategiakseen tietoon perustuvan lähestymistavan, kun se valmistelee maaseudun yritys- ja hankerahoituksen varojen jakoa ELY-keskusten käyttöön. Varojen jaon pohjana käytetään aluetypologian mukaista väestötietoa aluetyypeittäin sekä maaseudun kehitystä kuvaavia indikaattoreita. Vastaavaa työtä varojen osoittamiseksi alueiden käyttöön tehdään EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmissa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Olisiko mahdollista rakentaa paikkaperustaisuusindeksistä tai jostakin vastaavasta väline, joka osaltaan auttaisi varojen jaon valmistelussa ja ottaisi huomioon alueellisen koheesion ja elinvoiman vahvistamisen? Joka tapauksessa on erittäin tärkeää, että meillä on käytettävissä ajantasaista, luotettavaa ja helposti käytettävää tilastotietoa aluetyypeittäin.

Meillä Suomessa on vahva perinne maaseutupolitiikassa ja maaseudun kehittämisessä tutkimuksen, politiikan valmistelun ja käytännön kehittämisen kiinteästä yhteistyöstä. Tärkeitä asioita on kehitetty tutkimalla, käytäntöön soveltamalla ja arvioimalla. Meillä on erilaisia foorumeita ja tapaamisia, mutta mielestäni tutkimuksen, politiikan valmistelun ja käytännön kehittämisen yhteyttä tulisi edelleen vahvistaa. Olisiko keino tähän esimerkiksi vuosittaiset maaseutupäivät? Puheenvuoroja ajankohtaisista tutkimuksista, politiikan valmistelijoiden tarpeista, käytännön tekijöiden kokemuksia, vuoropuhelua, ajattelun haastamista?

Sanna Sihvola, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö
Ruralia-instituutin johtokunnan jäsen

Nousevassa matkailutrendissä luksus on yhtä kuin hyvinvointi, merkityksellisyys, elämyksellisyys ja vastuullisuus. Ruokamatkailu voi hyvin vastata uuden luksuksen vaatimuksiin. Etelä-Savossa pohdittua yleisesti onnistutaanko ennakoimaan ja vastaamaan ruokamatkailun trendeihin ja alan haasteisiin. Mitä toimia tulisi ruokamatkailuun liittyvässä koulutuksessa, tutkimuksessa ja kehittämisessä tehdä, että Etelä-Savon ansiokas ruokamatkailutarina jatkuisi? Näitä selvitettiin juuri päättyneessä Saimaa Food & Tourism -selvityshankkeessa.

Teksti **Hanna-Maija Väisänen** ja **Marjo Särkkä** | Kuvat **Julia Kivelä**

Etelä-Savossa tartutaan ruokamatkailuun monesta kulmasta

Ruokamatkailulle perustan luovat monipuolinen raaka-ainepohja, paikallinen jalostus sekä tasokas ammattikeittiö- ja matkailusektori. Näihin kaikkiin osa-alueisiin liittyen on vuosien varrella tehty kehittämistyötä. Koronan jälkeisenä aikana on entisestään korostunut ammattitaitoisen henkilökunnan saaminen ruokamatkailualalle. Muun muassa tähän tarpeeseen sekä ruokamatkailualalla toimivien ja alalle tulevien osaamisen syventämiseen nähdään tarve täydennyskoulutustyyppisille kursseille.

Ruoan ja matkailunäkökulman yhdistävän huippukoulutuskokonaisuuden, Saimaa Academy of Gastronomin yksi huippukurssikokonaisuus on Pellolta pöytään, jossa nimensä mukaisesti käytännönläheisesti tutustutaan paikallisiin raaka-aineisiin tai ruokatuotteisiin. Tavoitteena on ruoan tuotantoketjun kokonaisuuden hallinnan ja tuntemuksen lisääminen. Idean kehittäjänä on toiminut hankkeessa asiantuntijana toiminut ja verkostomaisen, alueen tuottajista ja matkailuyrittäjistä koostuvan koulutusverkoston ideoinut kokki **Ilkka Arvola**.

Ruoka toimii matkailussa kohteen kulttuurin ilmentäjänä; paikallisen ruoan kautta matkailija ikään kuin pääsee yhteyteen kohteen ja sen kulttuuriin kanssa. Sen vuoksi täydennyskoulutus syväskueltaa myös paikalliseen ruokakulttuuriin.

-Paikallisuus ruoassa voidaan käsittää erilaisina fyysisen paikallisuuden ja aineettomien tekijöiden yhdistelminä. Näiden ymmärtäminen on tärkeää, sillä paikallisuuden välittyminen matkailijalle lisää muun muassa aitouden tuntua, toteaa erikoissuunnittelija **Marjo Särkkä** Helsingin yliopiston Ruralia-instituutista.

Kolmas kurssikokonaisuus nivoo edellä oleva asiat yhteen: Elämyksellisyys-kokonaisuudessa tavoitteena on lisätä ymmärrystä miten paikallinen ruoka ja siihen liittyvä elämäntapa tuotteistetaan elämyksellisiksi ruokamatkailutuotteiksi. Ruokaelämykseen vaikuttavat itse ruoka, ruokailuympäristö ja matkailijan ruoalle antamat henkilökohtaiset merkitykset.

– Elämyksellisyyden askel edellyttää kuitenkin matkailijan osallistamista jollakin tavalla. Se voi olla esimerkiksi paikan erityisyyden esiintuomista siten, että matkailija oivaltaa jotain uutta, sanoo hankekoordinaattori **Hanna-Maija Väisänen**.

Etelä-Savo ruokamatkailun edelläkävijäksi

Täydennyskoulutuksen lisäksi ruokamatkailun edistäminen alueella tarvitsee tuekseen tutkimusta ja kehittämistoimia. Hankeryhmän laatiman parinkymmenen vuoden kattavan katsauksen mukaan kehittämistoi-

minta on ollut ruokamatkailua tukevassa ruokatuotannossa ja matkailutoimessa vahvaa. Tutkimuspuolella eteläsavolainen ruokamatkailukenttä tarjoaa edelleen runsaasti tutkittavaa; niin perustiedolle ruokamatkailijoista kuin elämyksellisyydestä on tarvetta. Nyt laaditussa Etelä-Savon ruokamatkailun tutkimus- ja kehittämissuunnitelmassa esitetään toimenpiteitä, joilla Etelä-Savossa tarjottavat ruokamatkailutuotteet olisivat elämyksellisiä, asiakaslähtöisiä, kestävän kehityksen mukaisia, paikalliseen ruokakulttuuriin ja raaka-aineisiin pohjautuvia sekä kannattavia. Tavoitteena on, että Etelä-Savo saavuttaa edelläkävijän roolin ruokamatkailussa. Vastaavaa suunnitelmaa ei ole aikaisemmin tehty Etelä-Savossa. Ruokamatkailu on ollut osana Etelä-Savon ruoka-alan kehittämisohjelmaa, mutta nyt valmistunut suunnitelma määrittelee tarkemmin tavoitteet sekä tutkimus- ja kehittämistoimet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin, Etelä-Savon ammattiopisto Esedun, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkin ja Mikkelin kehitysyhtiö Miksein yhteishanketta rahoittavat Etelä-Savon maakuntaliitto / Euroopan Aluekehitysrachasto (EAKR), Mikkelin seudun kunnat sekä hankkeen toteuttajaorganisaatiot omarahoituksella.

Miksi tutkimuksesta kannattaa viestiä ja miten minä sen teen?

Puhuin yhteiskunnallisesta vuorovaikutuksesta ja tiedeviestinnästä Helsingin yliopiston järjestämällä Näin popularisoin tiedettä -vertaisoppimisviikolla. Olen ollut melko ahkera tutkimuksesta viestijä oikeastaan koko akateemisen urapolkuni ajan. Kun minulta kysyttiin, miksi tutkijan kannattaa viestiä omasta työstään, vastaus oli itselleni itsestään selvä: onhan Yliopisto-instituution kolmas päätehtävä, tutkimuksen ja opetuksen ohella, yhteiskunnallinen vuorovaikutus.

Tieviestintään liittyy kuitenkin paljon ristiriitaisuuksia, eikä se ole läheskään aina helppoa. Tutkimuksesta viestiminen tieteellisten julkaisujen lisäksi vaatii aikaa, osaamista ja taitoa, mutta ei takaa akateemisia työpaikkoja. Lisäksi tutkijat ovat viime aikoina olleet erinäisten hyökkäysten kohteena epämieluisien tutkimustulosten, tulkintojen ja kannanottojensa takia. Miksi siis käyden aikaani asiaan, joka — dramaattisesti ajateltuna — voi koitua kohtalokseni?

Viestin tutkimuksestani siksi, että se tuntuu merkitykselliseltä. Akateemiset julkaisut jäävät helposti pienen piirin keskuuteen, ja julkaisuprosessit ovat usein pitkäkestoisia eivätkä aina niin rakentavia kuin voisi toivoa. Koen, että tiedeviestintä mahdollistaa tutkimuksesta viestimisen omaehtoisesti, eli vapautuneella, spontaanilla ja ilmiötä lähellä olevalla tavalla. Tutkimusartikkeleiden ohella tiedeviestintä antaakin mahdollisuuden ilmiön monipuoliselle tarkastelulle.

Sen lisäksi, että haluan kertoa ilmiöstä, jota tutkin, eli omaehtoisesta uudistavasta ruokataloudesta, haluan tehdä näkyväksi myös tutkimustyön tekemisen ja tutkijan arkea. Twitterissä viestin sekä oman alani, että muiden alojen tutkijoille, Instagramissa taas käytän enemmän luovuutta ja viestin laajasti erilaisille sidosryhmille. Ekologisen kriisin ja kestävien yhteiskuntaratkaisujen kanssa työskentelevien Insta-käyttäjien lisäksi yksi tärkeimmistä ryhmistä, kenelle tutkimuksestani viestin ovatkin ne ihmiset, joiden työtä tutkin: viljelijät, puutarhurit, maanhoitajat.

Somen ohella käyn hyvin aktiivisesti puhumassa tutkimuksestani erilaisissa tilaisuuksissa. Kuluneen vuoden aikana, olen esimerkiksi ollut niin pääuutismediamme haastateltavana, kuin puhumassa lukiolaisille kestävästä ruokataloudesta. Kirjoitan tutkimuksestani

blogeihin ja eri organisaatioiden julkaisukansiin, ja olen myös kanssakirjoittanut pari Hesarin vieraskynää. Viimeisin, todella innostavaksi osoittautunut tiedeviestinnän muoto on ollut Untame Podcast, jota käsikirjoitin ja juonsin kollegani ja Untame-tutkimuskollektiivin kanssaperustajan kanssa.

Palaute, jota olen tutkimuksesta viestimisestä saanut auttaa jaksamaan, vaikka tiedeviestintä tuntuukin joskus raskaalta kaiken muun työn ohella. Joskus tiedeviestintä palkitsee myös yllättävästi, kun tärkeä oivallus tulee terävää viestiä muotoillessa!

GALINA KALLIOSTA VUODEN VAIKUTTAJA 2022

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan Vuoden vaikuttaja 2022 -palkinto on myönnetty KTT, tutkijatohtori Galina Kalliolle Ruralia-instituutista.

Palkintotoimikunta toteaa, että Galina Kallio on yhteiskuntatieteilijä, joka keskittyy vaihtoehtoisin talouden organisoinnin muotoihin ja tutkii erityisesti 'näkyvätöitä' uudistavassa maataloudessa. Hän suhtautuu kriittisesti mutta rakentavasti nykyisiin maatalouden ja elintarviketuotannon taloudellisiin malleihin ja rakenteisiin, joissa moni intuitiivisesti tietää olevan paljon parannettavaa, mutta ei ehkä leimautumisen pelossa uskalla ottaa epäkohtia esille – edes tiedeyhteisössä.

Galina Kallio pyrkii ymmärtämään paremmin maatalouden ilmiöitä ja niiden taustoja tutkimuksen kautta, mutta samalla myös aktiivisesti tutustuu käytäntöihin. Hän on myös puolisonsa kanssa hankkinut pienen maatilan, jonka ovat kunnostaneet ja aloittaneet pienen omavaraisviljelyn. Kallio on ollut perustaja ja aktiivinen kumppanuusviljelyaloitteiden ja -ryhmien perustamisessa.

Kallio oli viime vuonna UNTAME-podcast-sarjan (<https://untame.fi/podcast/>) toinen perustaja, jota myös kestävyystieteen instituutti HELSUS tuki yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen osoitetulla rahoituksella. Hän on kiertänyt aktiivisesti kouluja ja kertonut oppilaille maatalouden uudistamisesta ja kestävästä kehityksen läpimurroista. Kallio on aktiivinen sosiaalisessa mediassa ja synnyttää rakentavaa keskustelua. Hän myös kertoo tekemästään etnografista tutkimusta maataloilla mm. Twitterissä.

Galina Kallio saa kiitosta aktiivisesta tiedeviestinnästä useilla alustoilla. Myös hänen valmiutensa yhteistyöhön Viikin viestintätiimin sekä tiedekunnan kanssa yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen liittyvissä asioissa on kiitettävää. Viimeaikaisia esimerkkejä tästä ovat osallistuminen puhujana Helsingin yliopiston Näin popularisoin tiedettä -viikkoon sekä video kaupunki- ja kumppanuusviljelystä (Galina Kallio | Kaupunki- ja kumppanuusviljely | Helsingin yliopisto (helsinki.fi)). Hän on myös yksi tiedekunnan puhujista tulevassa Tieteiden yö -tapahtumassa tammikuussa 2023.

Palkintotoimikunta perusti päätöksensä palkinnolle asetettujen kriteerien mukaisesti: 1) yhteiskunnallinen panos ja hyöty 2) sidosryhmäyhteistyö 3) vaikutus tiedekunnan kansalliseen tai kansainväliseen näkyvyyteen ja maineeseen 4) ehdokkaan panoksen riippumattomuus ja merkitys työssä. Toimikunta toteaa Galina Kallion täyttävän nämä kriteerit täydellisesti.

Vuoden vaikuttaja -palkinto myönnetään tunnustukseksi esimerkillisestä ja vaikuttavasta toiminnasta maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen saralla. Palkinnon tavoitteena on tunnistaa tiedekunnan yhteiskunnallisesti vaikuttavia toimintoja, yhteiskunnallisen vaikuttamisen alalla tehtävää kehittämistyötä, sekä tuoda esiin tiedekunnan toiminnan laaja-alainen merkitys yhteiskunnalle.

**Galina Kallio toimii
tutkijatohtorina
Ruralia-instituutissa ja
työskentelee Suomen
Akatemian rahoittamassa
tutkimushankkeessa
”Ihmistä laajempi talous
ekologisen kriisin aika-
kaudella: maasuhteet
ja toimeentulo
uudistavassa
maataloudessa”.
Some-tili
@kallioalina |
@untamelab |
www.untame.fi**

Teksti Leena Viitaharju ja Ursula Ala-Karvia | Kuva S. Horzela-Piskula

Yhteistyöllä kohti kestävämpiä julkisia aterioita Itämeren maissa

Kestävät ruokajärjestelmät ovat merkittävä osa kestäviä yhteiskuntia. Itämeren alueella tarjoillaan päivittäin yli 10 miljoonaa julkista ateriaa. Näitä aterioita varten tehtävillä hankinnoilla on mahdollista vaikuttaa ruokajärjestelmien kestävyysasteeseen. Kestävyydessä on kyse siitä, että toimitaan niin, että resurssien käyttö tulevaisuudessa ei vaaranna sen vuoksi, mitä nyt tehdään. Ihannetapauksessa kestävät julkiset ateriat täyttävät niin ruokavalio-, sosioekonomiset, ympäristö-, eettiset kuin aistinvaraisetkin vaatimukset ja niitä tuottavat resurssitehokkaita tekniikoita käyttävät, palkatut ammattilaiset. Vaikka tämä saattaa kuulostaa saavuttamattomalta ihanteelta, asian eteen voidaan tehdä paljon: hankintoihin voidaan sisällyttää ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia; ruokavalioita voidaan muokata ruoan tuotannon ja kaupan ilmastovaikutusten lieventämiseksi; elintarvikevalintoja monipuolistamalla on mahdollista tukea luonnon monimuotoisuutta; kiertotaloutta tai resurssitehokkuutta koskevia toimintatapoja voidaan ottaa käyttöön; sosiaalisiin seikkoihin, kuten koulutukseen ja työoloihin, voidaan puuttua. Itämeren ympärillä olevien maiden kehitystilanteet kestävä kehityksen suhteen ovat hyvin eri vaiheissa ja eri maissa on panostettu eri asioihin. Vertaisoppimiseen on siis erinomainen tilaisuus.

Kestävän julkisen aterian periaatteet

Julkiset hankinnat ja ruokapalvelut ovat yhteiskunnassa asemassa, jossa kestävyyspolitiikkojen noudattaminen on suositeltavaa. Julkisissa hankinnoissa ja ruokapalveluissa tulisi ottaa huomioon sellaiset kestävyysnäkökulmat, jotka voivat paitsi auttaa tarjoamaan aterioita asiakkaille taloudellisesti, mutta myös auttaa toteuttamaan laajempia vastuullisuustavoitteita. Ruralia-instituutin vuosina 2019-2021 koordinoimassa Itämeren alueelle keskittyvässä StratKIT-hankkeessa kehitettiin kestävyysperiaatteet, joita voidaan soveltaa myös muualla EU:ssa ja sen ulkopuolella ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Periaatteet on kehitetty yhteistyössä keskeisten sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa. Tutustu kestävä julkisen aterian periaatteisiin: <https://www.sustainable-public-meal.eu/fi/kest%C3%A4v%C3%A4n-julkisen-aterian-periaatteet/>

Toimintaohjeiden kokoelmaa tullaan laajentamaan

Jotta kestävyysmuutoksen aloittaminen olisi mahdollisimman helppoa, kerättiin StratKIT-hankkeessa julkisilta ruokapalveluilta käytännönläheisiä toimintaohjeita ja koottiin ne helposti saataville: <https://www.sustainable-public-meal.eu/fi/>. Toimintaohjeet vaihtelevat strategisista lähestymistavoista konkreettisiin toimenpiteisiin. Sivustolta löytyy yli 50 toimintaohjetta eri sidosryhmille, mm. päättäjille, hankkijoille, ruokapalveluille, tuottajille, tavarantoimittajille ja asiakkaille. Toimintaohjeet on jaoteltu kahdeksan teeman alle ja jokaisesta teemasta löytyy vaihtelevasti eteneviä ohjeita. Lisäksi toimintaohjeiden taustalla olevista strategioista, laeista tai muusta niihin kuuluvasta löytyy sivustolta useita linkkejä.

Toimintaohjeiden kokoelmaa tullaan laajentamaan juuri alkaneessa StratKIT+ -jatkohankkeessa. Seuraavan puolentoista vuoden kuluessa on tarkoitus kerätä lisää toimintaohjeita julkisten aterioiden kanssa tekemisissä olevien sidosryhmien käyttöön. Hankkeessa on mukana uusina maina Ruotsi, Liettua ja Latvia, ja niiden kieliversiot toimintaohjeista sekä julkisen ruokailun erityispiirteet tullaan myös lisäämään jo olemassa olevaan aineistoon. Kestävät ruokajärjestelmät on saanut uudessa Itämeren Interreg-ohjelmassa aikaisempaa enemmän huomiota. StratKIT+ -hankkeen lisäksi ohjelmasta on tänä vuonna rahoitettu kaksi muutakin ruokajärjestelmiin liittyvää hanketta ja StratKIT+ tulee tekemään yhteistyötä myös näiden hankkeiden kanssa.

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti koordinoi vuosina 2022-2024 StratKIT+ -hanketta (Innovative Strategies for Public Catering – the Expansion of the Sustainability Public Meal Toolkit), jonka päärahoittaja on Itämeren alueen aluekehitysrahasto (Interreg Baltic Sea Region). Hankkeessa toimii Ruralian lisäksi 13 kumppania kaikkiaan seitsemästä maasta: Latviasta, Liettua, Puolasta, Ruotsista, Saksasta, Tanskasta ja Virossa. StratKIT+ yhdistää erilaiset partnerit: yliopistot ja tutkimuslaitokset, ruokapalvelutoimijat, yritykset sekä erikoiset kaupungit aina pienistä maaseutukaupungeista maittensa pääkaupunkeihin.

Text Janika Raun

Using electricity consumption data for multi-local living analysis

Increased electricity consumption in free-time residences during the COVID-19 pandemic confirms the growing importance of multi-local living in South Savo.

Monipaikkaisen asumisen rytmit, paikat ja asiakasryhmät (MOPA) project (03/2021–10/2022) has come to an end. Thanks to the good collaboration with Suur Savon Sähkö we were able to utilise the monthly level electricity consumption data from 2015–2021 to analyse the usage patterns of free-time residences. Our results reveal that the consumption of second homes has increased, especially during the past two years, indicating the intensified usage of second homes during the pandemic. The increase was biggest in areas with the highest relative share of free-time residences, such as Hirvensalmi, Mäntyharju, and Puumala. This finding is in line with the results of a previous study made in Finland using mobile phone data, which indicated that people escaped from cities when the pandemic started, and the increase of people was biggest in municipalities with the highest relative share of second homes (Willberg et al., 2021).

The increase in electricity consumption was highest during the spring and autumn months indicating that people extended their summer season and spent more time in their second homes also late spring and early autumn. Of course, it is important to note that the distance between the primary home and the second home plays a major influence here. Luckily the electricity data includes information about the home municipality of the owner. Home location can be divided into three

groups: 1/3 of the owners are living in South Savo, 1/4 in the metropolitan area of Helsinki (including Vantaa, Espoo, and Kauniainen), and the rest live in some other places in Finland. We found out that people living and also having their second home in South Savo use more electricity during winter months in their second homes compared to people living outside of South Savo. This means that they are either visiting their second homes more often or at least have the minimum heating on to keep the places warm.

Thanks to the long-term consumption patterns, we developed a methodology to determine whether a residence was occupied in a particular month. Using that methodology, we could identify three main usage types. The first and the biggest group (up to 60%) are residences occupied throughout the year (ca 9–12 months). In this group, the share of residences owned by people living in South Savo is the highest, indicating again their more intense usage patterns. The second group (ca 35%) consists of summer-use residences that are in active use during the warm summer season, roughly from April to October. The third and smallest group consists of residences that are either not used at all or are used only for a few months per year. Interestingly, the share of properties being used 9–12 months per year has increased throughout the seven years at the expense of summer users, indicating again the increased time spent at second homes.

Our analysis and results confirm and illustrate the potential of electricity consumption data in understanding second home usage types and uncovering long-term trends. The use of temporally and spatially more detailed

data in the future will enable the provision of even more detailed information to the local stakeholders, e.g., for providing better services. Clearly, electricity data does not replace traditional data sources but complements them and provides supplementary information about second home usage. Research combining electricity data with traditional data sources is the most desirable way forward as it provides a holistic understanding of second homes and multi-local living.

Read more about the results of the MOPA project:

Raun, J., Rantanen, M., Järv, O., Okkonen, P., Laaksonen, I., & Hyyryläinen, T. (2022). MONIPAIIKKAISEN ASUMISEN RYTMIT ETELÄ-SAVOSSA Sähkönkulutustiedot vapaa-ajan asuntojen käytön analysoinnissa. (Ruralia-instituutti. Raportteja; Nro 222). Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/350786>

References:

Willberg, E., Järv, O., Väisänen, T., & Toivonen, T. (2021). Escaping from Cities during the COVID-19 Crisis: Using Mobile Phone Data to Trace Mobility in Finland. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, 10(2), 103. <https://doi.org/10.3390/ijgi10020103>

Raun, J., Järv, O., Okkonen, P., Rantanen, M., Hyyryläinen, T., Ryytänen, T., & Toivonen, T. (2022). New avenues for second home tourism research using big data: prospects and challenges, *Current Issues in Tourism*, <https://doi.org/10.1080/13683500.2022.2138282>

Teksti Manu Rantanen

Monipaikkaisuudesta erilaisia käsityksiä – tutkimusta tarvitaan

Monipaikkaisuudesta on viime vuosina puhuttu paljon erityisesti COVID-pandemian yhteydessä. Pako kaupungeista maaseudulle oli lähes koko läntistä maailmaa koskettanut ilmiö, joka aiheutti jopa pelkoja terveyspalvelujen riittävydestä harvemmin asutuilla alueilla. Väestön vähenemiseen tottuneet alueet saivat samalla yllättäviä uusia mahdollisuuksia kehittää palvelutarjontaansa vapaa-ajanasunnoille etätöihin tulleille kaupunkilaisille. Uutta oli tämän väestönlisäyksen määrä ja ajankohdat. Kausiasutus oli ainakin jossain määrin tullut ympärivuotiseksi osaksi maaseudun arkea. Tämän vahvistaa Etelä-Savon osalta juuri valmistunut tutkimuksemme.

Vapaa-ajanasumista ja sitä laajempaa käsitettä monipaikkaisuus voidaan käsitellä erilaisista näkökulmista, jotka yleistyessään ja vakiintuessaan alkavat ohjata poliittista päätöksentekoa. On esimerkiksi hyvin tavallista, että anglosaksisissa maissa keskustelun painotukset ovat negatiivisia: Vapaa-ajanasuminen nähdään maaseudun ongelmana, kun ulkopaikkakuntalaiset, usein varakkaammat ihmiset, rakentavat huppeita huviloitaan parhaille paikoille. Tämä voi mm. nostaa yleistä hintatasoa. Joskus tähän liittyvät myös kielikysymykset, kun esimerkiksi englantia on korvannut kymrin kieltä Walesissa.

Suomessa monipaikkaisuuteen liittyvä julkinen keskustelu on ollut jopa silmiin pistävän positiivista, ehkä pandemian alun kriisitunnelmien leimaamaa vaihetta lukuun ottamatta, jolloin kunnanjohtajat joutuivat tasapainoilemaan sen suhteen ”saako mökille nyt mennä”. Yleisesti ottaen esimerkiksi Järvi-Suomessa vapaa-ajanasukkaat nähdään taloudellisenä piristysruiskeena ja väestöään menettävien kuntien mahdollisuutena. Alueella onkin totuttu mökkiläisiin, sillä osa huviloista on ollut käytössä jo kymmeniä vuosia, ja vapaa-ajanasukkaat ovat osa kesäistä katukuvaa lähes kaikkialla.

Toisaalta monipaikkaisuus on vaikeasti määriteltävää, tutkimukseen perustuvaa tietoa siitä on hankala saada. Julkisuudessa on vuoroin povattu koko ilmiön hiipumista ja seuraavassa kuussa taas uutta nousua. On ilmeistä, että monipaikkaisuuden kehittämisen tueksi tarvitaan uusia tiedonhankintatapoja, jotta sitä ei tehtäisi pelkkien mielipiteiden varassa. Sähkönkäyttöaineistot ovat tähän tutkimustoimintaan tärkeä lisä, vaikka nekin vaativat kriittistä tulkintaa.

Monipaikkaisuus lisää hyvinvointia

Suomessa aluerakennetta muuttaa kolme megatrendiä: vihreä siirtymä, kestävä ja voimaannuttava elinympäristö sekä asumisen, liikkumisen ja tiedonvälityksen eri muodot. Yksittäiset ihmiset pyrkivät kohentamaan hyvinvointinsa tasoa, jossa keskeisinä ajureina ovat elämäntapa, ekologisuus, luovuus, osallisuus ja yleensä kestävä kehitys.

Monipaikkaisuus, ajan viettäminen useissa eri paikoissa ja liikkuen näiden paikkojen välillä, liittyy miljoonien suomalaisten elämään niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Suomessa tyypillisin monipaikkaisuuden muoto on vapaa-ajanasutus, mutta monipaikkaisuuden motiivina on monia muitakin tekijöitä kuten opiskelu, työ, eläköityminen, uusi teknologia ja yleensä elämisen laatuun liittyvä ns. voimaannuttavan elinympäristön arvostus.

Ihmiset joko ”ostavat tai eivät osta” monipaikkaisuutta riippuen siitä, miten he itse kokevat monipaikkaisuuden lisäävän kokonaishyvinvointia. Tässä mielessä monipaikkaisuus on hyödyke, jolla on hinta ja jonka saatavuus vaihtelee sosio-ekonomisen aseman suhteen. Monipaikkaisuutta pohtiva vapaa-ajanasukas tarvitsee ennen päätöstään monenlaista tietoa kunnasta, kuten millaiset ovat liikenneyhte-

ydet, kuinka toimivia ovat tietoliikenneyhteydet, miten peruspalvelut on järjestetty ja kuinka sujuvaa on kunnan päätöksenteko. Laajemmin vapaa-ajanasukas pohtii, mihin monipaikkaisuus oikeuttaa ja velvoittaa ja ennen kaikkea, miten monipaikkaisuus vaikuttaa minun tai perheeni kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin nyt ja tulevaisuudessa?

Koska monipaikkaisuuden muodot ja motiivit vaihtelevat, yksittäisen kunnan näkökulmasta on olennaista kartoittaa oman alueen monipaikkaisuuden muoto. Parhaimmillaan monipaikkaisuus lisää yksittäisen kunnan kestävästä kehitystä. Esimerkiksi vapaa-ajanasukkaasta tulee monipaikkaisuuden myötä tekijä ja osallistuja kuntaan pelkän ”kulutusyksikön” sijaan.

Kunnalle tämä voi tarjota uusia mahdollisuuksia. Monipaikkaisuus siis muuttaa aluerakennetta ja asettaa yksittäisen kunnan pohtimaan omaa kykyä vastata monipaikkaisuuden vaateisiin. Millainen on oman kunnan julkikuva?

Hannu Ranki, VTM

Mikkelin Anttolan vapaa-ajanasukas ja Ruralia-instituutin Mikkelin toimipaikan alueellisen neuvottelukunnan puheenjohtaja

Teksti Päivi Pykkänen | Kuva Rodeo

Ruoka-alan yritysten ja yliopistokeskuksen yhteistyön väylät tarkastelussa

Jatkuvan oppimisen ja yritystoiminnan uudistamiselle on tarvetta. Uudet ajatukset ovat tervetulleita monipuolistamaan toimintatapoja yritysten toimialoista riippumatta. Yliopistot tarjoavatkin jo osaamisen ja uudistumisen tueksi monta yhteistyöväyliä: tutkimus-, kehittämishanke-, (täydennys)koulutus- ja opiskelijayhteistyö.

Osana Mikkelin yliopistokeskuksen yhteistä toimenpidekokonaisuutta, Ruralia-instituutin Mikkelin yksikössä selvitetään, millaiset yhteistyökäytännöt yliopisto-opetuksen, elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kesken parhaiten tukisivat Etelä-Savon elinvoimaa ruokajärjestelmäteemoja ajatellen. Tavoitteena on paikantaa ja muotoilla vähemmän hyödynnettyjä yhteistyöväyliä, vahvistaa jo hyviksi koettuja toteutuksia.

Mikroyrityksillä haasteita hyödyntää yliopistoyhteistyötä

Etelä-Savon ruokasektori on pienyritysvaltaista. Esimerkiksi elintarvikkeita ja juomia valmistavista runsaasta 70 yrityksestä valtaosa on vähemmän kuin 10 henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä. Mikroyrityksien ei ole helppoa hyödyntää yliopistoyhteistyötä.

Ruoka-alan mikroyrityksillä on yleensä syvällistä, usein käytännössä hioutunutta ammattiosaamista ja hiljaista tietoa, mutta ei useinkaan erillistä tuotekehityshenkilöstöä tai innovaatiopolitiikkaa. Yrittäjän tai pienen henkilöstön vaihtoehtokustannus kouluttautumiseen käytetylle ajalle on korkea. Moni yritys hoitaa ennemmin kiireelliset tulot tuottavat työt kuin investoi aikaa kouluttautumiseen, joka tuo hyötyjä mahdollisesti vasta viiveellä.

Pienemmissäkin yrityksissä kyllä tunnustetaan tuotekehitys- ja uudistumistarpeita. Ja tarjolla on usein yleishyödyllisiä tutkimus- ja kehittämishankkeita, joiden kautta yritys voi edullisesti tavoittaa uudistumista tukevaa tietoa ja verkostoja. Usein näiden hankkeiden sisältö vastaa silti vain osittain yrityskoh-

taisiin erityistarpeisiin. Yliopistot tarjoavat toki myös tilaustutkimusta tai konsultointia täsmätarpeisiin. Niiden hyödyntämistä voivat rajoittaa kokemattomuus aineettomasta hankinnasta tai huoli korkeaksi karkaavasta hinnasta.

Opiskelijayhteistyö matalan kynnyksen mahdollisuutena

Eräs perinteisistä yritysmaailman ja yliopistojen välisistä yhteistyön muodoista on hankkeiden ja verkostojen tuoksinassa jäänyt kenties ansaitsemaansa vähemmälle huomiolle. Se on opiskelijoiden tutkielmat ja mahdolliset pienempimuotoiset projektityöt, joiden aiheita saadaan yrityksiltä.

Näiden myötä voidaan vahvistaa yrityksen osaamista ja kehittymistä monin tavoin. Samalla yritys saa kontakteja tulevaisuuden osaajiin. Yritysten ja opiskelijoiden on vain ensin löydettävä toisensa.

Yliopistoilla ja koulutusohjelmilla on erilaisia käytäntöjä projektitöiden ja tutkielmien teettämiseen toimeksiantoina. Mikroyritykset harvoin tietävät yhteistyöhön sopivia koulutusohjelmia ja kursseja, myös opetuksen vaatimustasojen vastaavia tehtävänantoja voi olla hankala muotoilla. Lisäksi opiskelijat voivat olla fyysisesti kaukana. Etelä-Savossa tutkintoon suorittavat Aalto-yliopiston kansainvälisen liiketoiminnan kandidaattiohjelman opiskelijat, muiden Mikkelin yliopistokes-

kuksen toiminnassa mukana olevien yliopistojen eli Helsingin yliopiston ja LUT-yliopiston opiskelijat ovatkin jo kauempana. Yliopistoilla onkin tärkeä rooli ja mahdollisuus yhdistää tekijät ja toimeksiannot sekä muutoinkin kehittää työelämälähtöistä opetusta.

Kokeiluja ja uusia toimintamalleja

Kyselyjen mukaan yhteistyö oppilaitosten kanssa kiinnostaa eteläsavolaisia ruoka-alan yrityksiä. Viimevuosien digiloikka tukee myös Etelä-Savon yritysten ja yliopistojen välisen yhteistyön monipaikkaistumista. Jotta tarpeet ja tekijät löytäisivät paremmin toisensa, tarvitaan ohjausta, järjestelyjä ja uudenlaisia kokeiluja yhteistyön helpottamiseksi. Puntaroitavia kysymyksiä ovat esimerkiksi seuraavat:

- Miten tunnistetaan ketterämmin eteläsavolaisten ruoka-alan yritysten tarpeita ja muotoillaan niistä opiskelijayhteistyöhön sopivia tutkimustehtäviä? Mitkä ovat ruoka-alan yritysyritystyöhön sopivimmat emoyliopistojen koulutusohjelmat ja kurssit?
- Miten helpotetaan ja tuetaan yritysten toimeksiantoja opiskelijayhteistyöhön?
- Mikä saa opiskelijat kiinnostumaan yhteistyöstä eteläsavolaisten yritysten kanssa? Miten viestiä asiasta? Kuinka toimintaa, esim. mahdollinen kannustinmalli, rahoitetaan?
- Miten opiskelijayhteistyö tukee nuorien osaajien sitoutumista ja mahdollista myöhempää työllistymistä Etelä-Savon ruoka-alalle sekä maakunnan osaamisperustan kasvua?

Etelä-Savon maakunnalliseen kärkeeseen ”Ruoka” kohdistuva kehitystyö kuuluu Mikkelin yliopistokeskuksen Kestävän talouden toimenpidekokonaisuuteen, jota toteutetaan Opetus- ja kulttuuriministeriön kertaluonteisella lisämäärärahallalla vuosina 2022–2024.

Teksti Iida Alasentie ja Hannele Suvanto | Kuva Iida Alasentie

YDIRE-hanke tukee etelä-pohjalaisia ruokayrityksiä resilienssin vahvistamisessa

YDIRE-hanke on Helsingin yliopisto Ruralia-instituutin, Vaasan yliopiston ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun yhteinen ruoka-alan yritysten resilienssiä tutkiva ja kehittävä hanke. Puolitoista vuotta kestävä projekti pureutuu yritystenväliseen yhteistyöhön ja digitalisaatiokyvykkyyksiin eteläpohjalaisen ruokayritysten keskuudessa. Tavoitteena on edistää yritysyritystyön toteutumista ja digitaalisten kehittymistä vahvistaen samalla yrityksen resilienssiä eli muutosjoustavuutta.

Työpajat ja valmennukset herättäjinä

Alueen elintarvikeyrityksille keväällä 2022 suunnatun kyselyn tulos osoitti, että Etelä-Pohjanmaan ruokayrityksillä on korkea motivaatio yhteistyöhön muiden yritysten kanssa, mutta digitaalisten osalta tehtävää riittää vielä runsaasti. Tänä syksynä on järjestetty työpajoja ja yritysyrityksellisiä valmennuksia, joissa yrityksiä on herätelty pohtimaan yrityksensä strategiaa suhteessa resilienssiin. Keskiössä on ollut resilienssiin vaikuttavien

osa-alueiden tunnistaminen sekä resilienssin mahdollisuuksien, digikyvykkyyksien ja yritysten välisen yhteistyön käytännönläheinen kehittäminen. Työpajoihin ja valmennuksiin valittiin kuusi erilaista eteläpohjalaista ruoka-alan yritystä.

Tulokset kaikkien saataville

Tutkimus- ja kehittämistyössä kerätyn aineiston pohjalta tullaan julkaisemaan yhteistyömuotojen ja digitaalisten ratkaisujen toimintamalli sekä digitaalinen opas, joita yritykset voivat hyödyntää osana kriiseihin varautumista ja resilienssin kehittämistä. Lisäksi keväällä 2023 järjestetään kaikille Etelä-Pohjanmaan ruoka-alan yrityksille avoimia seminaareja, joissa yritykset pääsevät verkostoitumaan ja virittämään yhteistyötä sekä kuulemaan kokemuksia ja ehdotuksia esimerkiksi erilaisten digitaalisten työkalujen hyödyntämisestä osana yrityksen tiedonhallinta- ja myyntijärjestelmiä.

Hankkeen työpajat toteutettiin syyskuussa Hotelli-Ravintola Almassa Seinäjoella. Päivän työpajasta vastasi Mirva Lampinen VTT:ltä, kuvassa oikealla. Vasemmalla YDIRE-hankkeessa mukana oleva asiantuntija Hanna Meriläinen SeAMK:ita.

Koulusportin tutustumiskohteessa Tampereen AhlmanEdulla on mielenkiintoinen ja kaunis oppimisympäristö!

Teksti Pekka Hytinkoski, Ritva Mynttinen ja Eeva Uusitalo | Kuva Pekka Hytinkoski

Yhteistyötä maakuntamme ammattipistojen kanssa

Mikkelin yliopistokeskus oli mukana Koulusportti – Etelä-Savon pito- ja vetovoiman vahvistaminen koulutusmaakuntana -hankkeessa, joka oli yksi Etelä-Savon laajimmista koulutusyhteishankkeista viime vuosina. Yliopistokeskuksen osuutta hankkeessa toteutti Ruralia-instituutti. Tätä Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa yhteistyöhanketta koordinoi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakou-

lu, Xamk. Osatoteuttajia oli seitsemän. Mukana oli toimijoita kaikilta koulutusasteilta. Hanketta toteutettiin 1.10.2020–31.12.2022.

Hankkeessa kirkastettiin maakunnan koulutustarjonnan vahvuuksia ja erityispiirteitä, kehitettiin yhteisiä pitovoimaisia koulutuskelpuista sekä suunniteltiin, toteutettiin ja kehitettiin työelämälähtöisiä oppimisympäristöjä niin kouluhin kuin työpaikoille.

Toteutuksessa hyödynnettiin palvelumuotoilua, kartoituksia, haastatteluja ja työryhmytyöskentelyä. Hankkeen kuluessa ruralialaiset toteuttajat keräsivät ja analysoivat tietoa erityisesti yliopisto-opinnoista sekä niihin johtavista poluista ja väylistä, mutta osallistuivat myös muiden koulutusasteiden koulutustietojen läpikäyntiin sekä mahdollisten yhteisten koulutuskelpukujen ideointiin. Hankkeen jäl-

Koulutusportti-hankkeen tärkein tuotos on Etelä-Savon oppilaitosten yhteinen viestintäalusta Savostamo, Savostamo.fi. Innostunut yhteistyö hankkeen toimijoiden kesken jatkuu Savostamon puitteissa hankkeen päättymisen jälkeenkin.

keen yhteistyö jatkuu hankkeessa rakennetun Savostamo-sivuston ylläpidon parissa. Sivuilta pääsee tutustumaan valikoituihin paloihin eteläsavolaista elämää ja koulutusta.

Koulutusasteiden monenlaista yhteistyötä

Hyviä kokemuksia koulutusasteiden opetusyhteistyöstä tarjosi Otavian nettilukion KETU1 – Kestävä tulevaisuus -opintojakso, johon Ruralia toi ruoantuotanto- ja osuustoiminta-aiheita syksyllä 2021 ja 2022. Lisäksi hankkeen koulutuspolkukuviiin, joissa seik-

kaillaan asteelta toiselle, nostettiin tarjontaa yliopistokeskustoiminnassa mukana olevilta yliopistoilta. Esimerkiksi yrittäjyyden koulutuspolkuun liitettiin Aalto-yliopiston International Business -kandidaattiohjelma ja Ruralia-instituutin osuustoiminnan ja yhteisötyön Co-op Network Studies -kursseja.

Vuonna 2022 syvennyttiin oppimisympäristöihin selvittämällä niiden toteutuksia eri koulutusasteilla Etelä-Savossa, haastatteleamalla toimijoita ja käymällä läpi tutkimustietoa. Työskentelyn anti on koottu Ruralian Raportteja-sarjassa ilmestyvään julkaisuun. Siinä kerrotaan yleisesti oppimisympäristöjen ominaisuuksista, pohditaan toteutusmahdollisuuksia ja kuvaillaan erityyppisiä ympäristöjä maakuntamme oppilaitoksissa. Huomiota kiinnitetään varsinkin niihin ympäristöihin, jotka on rakennettu tai joita on kehitetty hankkeen aikana. Samalla tarjotaan aineksia oppimisympäristöjen suunnitteluun, vertaisoppimiseen sekä toivottavasti rohkaistaan koulutustoimijoita uudenlaisten oppimisympäristöjen luovaan kehittämiseen.

Yhteistä tutkimista ja oppimista

Aikaisempiin koulutushankkeisiin verrattuna Koulutusportti-hankkeessa korostui Ruralian yhteistyö erityisesti maakuntamme ammattiopistojen eli Step-koulutuksen, Spesian, Samiedun sekä Esedun kanssa. Kahden hankkevuoden aikana vietimme yhdessä lukuisia tunteja lähi- ja verkkotapaamisissa tutustumalla toistemme toimintaan, vierailemalla ammattiopistoissa, haastatteleamalla niiden toimijoita ja edistämällä hankkeen tavoitteita. Tutustuimme yhdessä ammattiopetukseen Seinäjoella (Sedu) ja Tampereella (Ahlman-Edu) syyskuussa 2022. Benchmark-reissomme oli opettavainen sekä yhteisellä porukallamme myös oikein mukava! Näimme muun muassa, kuinka määrätietoisuus ja pitkäjänteinen investointi opetusvälineisiin johtaa tasokkaisiin oppimisympäristöihin esim. sähköasentajien koulutuksessa sekä kuulumme verkko-oppimisympäristöjen onnistuneesta käytöstä työssäoppijoiden ohjauksessa ja tiimioppimisen yhdistämisestä työelämäyhteistyöhön. Eikä siinä vielä kaikki, vaan vierailukohteiden lisäksi opimme matkaporukassa myös toisiltamme ja toisistamme.

Keskustelu ja yhteistyö eri koulutusasteiden välillä kannattaa. Arvostuksemme ammattiopetusta maakunnassamme tarjoavien koulutustoimijoiden tärkeää työtä ja opetuksen, erityisesti oppimisympäristöjen, kehittämistä kohtaan vahvistui entisestään. Yliopistojen ja ammattioppilaitosten yhteistyössä piilee mahdollisuuksia!

Juha Helenius FOOD- ohjelma- johtajaksi

Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) on valinnut professori **Juha Heleniuksen** Helsingin yliopiston Ruralia-instituutista Kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää (FOOD) -ohjelman ohjelmajohtajaksi rahoituskaudelle 1.9.2022–31.8.2025. Ohjelmajohtajan tehtävä on osa-aikainen ja Helenius jatkaa palvelussuhteessaan Helsingin yliopistoon.

Strategisen tutkimuksen ohjelmajohtajapäätöksissä painotettiin valittujen monitieteistä sisältöosaamista ohjelman teemoista sekä johtamis- ja koordinointikokemusta monialaisissa verkostoissa.

Ohjelmajohtajan tehtävinä on rakentaa ohjelmakokonaisuutta yhteistyössä johtamansa ohjelman hankkeiden kanssa ja edistää toiminnallaan yhteistyötä STN:n rahoittamien ohjelmien välillä. Lisäksi ohjelmajohtajat vastaavat strategisen tutkimuksen ohjelmien yhteisen toiminnan kehittämisestä ja toteuttamisesta. He myös vahvistavat toiminnallaan strategisen tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta yhdessä muiden ohjelmajohtajien ja Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen vastuualueen kanssa.

Lisätietoja FOOD-ohjelmasta <https://www.aka.fi/strateginen-tutkimus/strateginen-tutkimus/strateginen-tutkimus-pahkinan-kuoressa/ohjelmat-ja-hankkeet/food/>

Yritysten välinen yhteistyö tarjoaa kumppaneille mahdollisuuksia luoda uutta, kehittyä ja kasvaa. Yhteistyön vaikutukset eivät rajaudu vain kumppaniyrityksiin, vaan voivat näkyä esimerkiksi yrityksiä ympäröivissä aluetalouksissa. Vastaavasti yritystoiminnan ja tutkimuksen yhteistyössä voidaan päästä kiinnostaviin tuloksiin. Ruraliassa on jo pitkään toteutettu aluetaloudellisten vaikutusten arviointoja, myös yritysten vaikuttavuuden näkökulmasta. Kuluneena vuonna RegFin-tiimi on pohtinut aluetaloudellista vaikuttavuutta kahden yrityksen kanssa. Kummassakin tapauksessa myös yritysten välisellä yhteistyöllä on keskeinen rooli.

Teksti **Outi Hakala** ja **Susanna Kujala**

Yhteistyöllä alueellisiin talousvaikutuksiin

Ruralia on toteuttanut monipuolista yhteistyötä Suur-Savon Sähkö -konsernin kanssa. Konsernin toiminta keskittyy sähkön myyntiin ja jakeluun sekä kaukolämmön jakeluun. Konsernin arvoissa paikallisuudella ja alueellisuudella on keskeinen asema. Viime vuosina konserni on muuttanut liiketoimintamalliaan luomalla kumppanuuksia paikallisten ja alueellisten yritysten kanssa. Näin konserni on voinut ulkoistaa toimintojaan kumppaneille tarjoten heille kehittymismahdollisuuksia. Toimintatavan laajempaan tavoitteena on vahvistaa yritysten yhteisen menestymisen edellytyksiä.

Konsernin toimintamallin muutos vaikuttaa aluetalouteen monin tavoin. Kokonaisvaikutuksen hahmottamiseksi Ruralia toteutti vaikutusarvioinnin käyttäen sekä määrällistä että laadullista lähestymistapaa. Talousmallinnuksen tulokset toivat esiin muun muassa sen, että kumppanuusstrategia ja paikallisuusajattelu ovat hieman kasvattaneet alueen työllisyyttä. Laadullisen tarkastelun myötä voitiin todeta, että kumppanit kokevat uskottavuutensa ja osaamisensa vahvistuneen yritysyhteistyön myötä. Kummallakin lähestymistavalla päädyttiin samaan johtopäätökseen: kumppanuusverkoston voidaan katsoa vaikuttaneen myönteisesti Etelä-Savon aluetalouteen.

Menneen kehityksen lisäksi Ruralian aluetaloudesmallinnuksella voidaan arvioida

mahdollisten tulevien kehityskulkujen vaikutuksia. Tuoreessa selvityksessä tarkastelun kohteena oli Poriin suunnitellun vanadiinin talteenottolaitoksen vaikuttavuus. Australialaisen Critical Metalsin tytäryhtiö Recycling Industries Scandinavia AB on suunnitellut käynnistävänsä laitoksen, jossa erotettaisiin vanadiini terästeollisuuden sivutuotteista toteuttaen kiertotalouden toimintaperiaatteita. Vanadiinia hyödynnetään esimerkiksi energian varastoinnissa ja erikoislujissa teräksissä. Laitoksen sivutuotteita voidaan puolestaan käyttää muun muassa rakentamisessa.

Vanadiinin tuotannossa yhteistyö niin SSAB:n eli prosessissa raaka-aineena käytetävän teräskuonan toimittajan kuin tuotantolaitoksen lopputuotteiden käyttäjien kanssa on tärkeässä roolissa. Mikäli yhtiö päättää toteuttaa suunnitelmansa, laitos rakennettaisiin vuosina 2023–2024 ja tuotantovaihe jatkuisi vuoteen 2035. Vanadiinin talteenottolaitos kasvattaisi Satakunnan aluetaloutta RegFin-mallinnuksella tuotettujen arviointitulosten mukaan. Vaikutus näkyisi esimerkiksi työllisyydessä, mikä leviäisi Satakunnan ulkopuolellekin näkyen myös kansantaloudessa.

Yrityksillä ja niiden keskinäisellä yhteistyöllä on luonnollisesti suuri merkitys alue-

Yritysyhteistyöllä voidaan edistää kestävien alue talouksien rakentamista.

talouksien näkökulmasta. Kuten edelliset esimerkit osoittavat, liiketoiminnallisesti perusteltu yhteistyö voi parhaimmillaan vahvistaa myös sosiaalista ja ekologista kestävyyttä yritysten vaikutusalueilla. Aluetaloudesmallin-

näkökulmasta yritysyhteistyö mahdollistaa reaali maailman tapahtumia kuvaavien, yrityksissä syntyneiden aineistojen hyödyntämisen. Tämä puolestaan luo edellytykset tuoda tutkimustulosten avulla esille erilaisten liiketaloudellisten

ratkaisujen alueellisen merkityksen sekä tarjota yritysten käyttöön kiinnostavia tutkimustuloksia.

Julkaisut ovat saatavilla Helsingin yliopiston julkaisutietokannassa:

Kujala, S., Hakala, O., & Trogen, A. (2022). Kumppanuusverkostolla alueellista vaikuttavuutta – Suur-Savon Sähkö -konsernin aluetaloudelliset vaikutukset. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, Raportteja 215. <http://hdl.handle.net/10138/344436>

Kujala, S., & Hakala, O. (2022). The regional economic impact of the vanadium recovery plant on the Satakunta region – Exploring the economic potential of a circular economy project. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, Raportteja 219. <http://hdl.handle.net/10138/348357>

Kari Koppelmäki väitteli tohtoriksi

Kari Koppelmäki väitteli elokuun 2022 lopussa tohtoriksi kahdessa yliopistossa: Wageningenissa Hollannissa ja Helsingin yliopistossa.

Väitöskirjassa *Nested Circularity – Localized Food in a Globalized World* luodaan malli kiertotalouden mukaiselle ruoantuotannolle, joka perustuu biomassan tuotannon, ravinteiden ja energian välisten vuorovaikutusten hyödyntämiseen. Tätä varten tutkittiin paikallisesti ja alueellisesti yhdistetyn ruoan- ja energiatuotannon biofysikaalisia ja taloudellisia vaikutuksia tapaustutkimuksissa, jotka vaihtelivat maatilamittakaavasta alueelliseen mittakaavaan Suomen ruokajärjestelmässä.

Keskeistä tässä agroekologisen symbioosin (AES) mallissa on biomassan ja energian tuotannon sekä ravinteiden kierrätyksen integrointi maantieteellisessä mittakaavassa, joka mahdollistaa ravinteiden kierrätyksen ja energiantuotannon biomassoista, jotka eivät kilpaile ruoantuotannon kanssa. Käytännössä siis tuotetaan ruokaa ihmiselle, rehua eläimille ja energiaa eli biokaasua kiertotalouden pe-

riaatteen mukaisesti paikallisiin resursseihin nojaten. Maatalouden sivuvirtojen biomassoista tehdään energiaa, viljellään tyypeä sitovia kasveja ja ravinteet kiertävät.

Lopuksi väitöskirjassa ehdotetaan kuusi toimenpidekokonaisuutta nykyisen järjestelmän muuttamiseksi kohti kiertotalouden mukaista ruokajärjestelmää.

Kari Koppelmäki työskentelee Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa tutkijatorina.

Väitöskirja: *Nested Circularity – Localized Food in a Globalized World* <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/347241>

Tunnustusta tutkimukselle: Kuortaneen historiasta kertova teos nappasi Vuoden kotiseutupalkinnon

Ritarikuntien kansleri **Jussi Nuorteva** julkisti ”Nokiottat – Kuortane ja kuortanelaiset 1860-1960” Vuoden kotiseututeoksen kilpailun voittajaksi 1. lokakuuta Turun kirjamesseilla. Teos sai kiitosta helppolukuisesta kielestään, läikädyttävän laajasta kirjallisuusluettelosta sekä lukijaa kiinnostavasta visuaalisesta kerronnasta. Teosta ylistettiin myös perustavanlaatuisesta ja tarkasta dokumentaatiosta sekä korkealaatuisesta tutkimuksellisesta otteesta.

Ruralia-instituutissa **Sulevi Riukulehto** otti palkinnon kiitollisena vastaan.

– Kiitos, kiitos ja kiitos. Olen tehnyt järjestelmällisesti työtä korkeatasoisen ja kunnianhimoisen kotiseutututkimuksen edistämiseksi Suomessa. Jo nyt voin sanoa, että siitä on tullut minulle elämäntyö. Työ korkeatasoisen kotiseutututkimuksen eteen ei kuitenkaan lopu huipulla, vaan jatkuu läpi elämän, Riukulehto toteaa.

Kuortaneen pitäjänhistorian kaltaiset kirjoitushankkeet ovat olleet vain pieni osa Riukulehdon kotiseutututkimuksen saralla tekemästä työstä. Ruralia-instituutissa on ollut Kotiseutututkimuksen linja jo vuodesta 2011. Nimenomainen palkinto halutaan nähdä

myös Ajan, alueiden ja kulttuurin tutkimuslinjan ansiona.

Nokiottat-teos syntyi usean tutkijan ponnistuksesta. Työtunteja korkeatasoisen teoksen eteen ei laskettu, vaan työtä tehtiin puhtaasti rakkaudesta lajiin. Suurimman urakan teki pääkirjoittaja, väitöskirjatutkija **Teppo Ylitalo**. Kirja on monelta osin hänen näköisensä. **Jaakko Mäntylä** oli vastuussa viimeisestä pääluvusta. Riukulehto kirjoitti hengellistä elämää koskevat osuudet ja johti kirjan toimitusta. Myös **Matti Mäkelä** ja **Anniina Pihlajamäki** osallistuivat kirjoittamiseen.

Makupaloja tiedejulkaisuista

Makupaloja tiedejulkaisuista

Luomuhunajien antimikrobinen vaikutus tautia aiheuttavia bakteereja vastaan

Hunajan antimikrobinen aktiivisuus on aktiivisen tutkimustyön kohteena kasvavan antibiootiresistenssin sekä vakavien virusinfektioiden vuoksi. Hunajan antimikrobisuus tunnetaan sekä bakteereja että viruksia vastaan. Viimeaikaiset tutkimukset viittaavat hunajan potentiaaliin myös Covid-19 -infektiota vastaan.

Hunajan antimikrobinen aktiivisuus johtuu useista, yksin tai synergisesti vaikuttavista tekijöistä. Tärkeimmät ovat korkea sokeripitoisuus, matala pH ja vetyperoksidi. Hunaja voi sisältää myös antimikrobisia fenolisia yhdisteitä, metyyli glykosaalia (Manuka-hunaja) tai defensin-1-peptidiä (Revamil® -hunaja).

Kuluttajille on tarjolla lukuisia EU:n alueella ja sen ulkopuolella tuotettuja elintarvikkehunajia. Käsittelyt ja kukkalähteet vaihtelevat. Markkinoilla on myös väärennöksiä, kuten sokerilla tai siirapilla laimennettua hunajaa. Hunajan alkuperä tai kukkalähde voi olla väärin ilmoitettu. Kuluttaja ei pysty erottamaan hunajaväärennöksiä tai heikkoa laatua. Kemialliset analyysit hunajaväärennösten osoittamiseksi ovat ongelmallisia.

Lukuisissa tieteellisissä kokeissa tavanomaisesti tuotetun hunajan antimikrobisuus on todennettu. Tähän tutkimukseen valittiin viisi eri luomuhunajaa sattumanvaraisesti suomalaisista valintamymälöistä. Mukana oli yksi tavanomaisesti tuotettu hunaja. Tutkimuksen tarkoitus oli tutkia kaupallisesti hankittujen, kuluttajien saatavilla olevien luomuhunajien antimikrobista aktiivisuutta. Luomuhunajan ja tavanomaisesti tuotetun hunajan eroja ei

verrattu. Hunajat olivat peräisin EU:n alueelta ja sen ulkopuolelta. Tutkittavat bakteerit olivat potilasnäytteitä, *Escherichia coli* ja *Salmonella* Typhi ulosteista, *Pseudomonas aeruginosa* ja *Staphylococcus epidermidis* haavanäytteistä, *Klebsiella pneumoniae* virtsasta sekä *Bacillus cereus* pilaantuneesta riisistä.

Kaikki tutkitut hunajat olivat aktiivisia tutkittuja bakteereja vastaan. Kahden hunajanäytteen kukkalähde oli ilmoitettu. Yhdelle hunajanäytteelle oli ilmoitettu käsittelyksi suodatus siitepölyn poistamiseksi ja yhdelle oli ilmoitettu vaivaaminen. Kukkalähteen tai käsittelyn vaikutus tutkimustuloksiin jäi epäselväksi. Bioaktiivisuuden määrä vaihteli riippuen hunajasta ja tutkitusta bakteerista. Verrattuna kontrollina käytettyyn antibioottiin (aktiivisuusindeksi 1.0) erityisen aktiivisia olivat neljä tutkittua luomuhunajaa, joiden aktiivisuusindeksit vaihtelivat 0.59–0.80 välillä etenkin *E. coli*, *S. Typhi*, *P. aeruginosa* ja *S. epidermidis* -bakteereita vastaan. Tutkimuksessa osoitettiin, että kaupallisilla elintarvikeluomuhunajilla oli merkittävää antimikrobista aktiivisuutta tärkeitä taudinaiheuttajia vastaan.

Lisätietoja artikkelissa:

Jackie K Obey, Moses M Ngeiywa, Marjatta Lehesvaara, Jussi Kauhanen, Atte von Wright & Carina Tikkanen-Kaukanen (2022) Antimicrobial activity of commercial organic honeys against clinical isolates of human pathogenic bacteria. *Organic Agriculture* (12) 267–277

Tavanomaisesta viljelystä luomuviljelyyn – miten rakentuu hyvän viljelijän identiteetti?

Siirtyminen tavanomaisesta viljelystä luomuviljelyyn ei edellytä ainoastaan uudenlaisten viljelykäytänteiden omaksumista vaan sen on katsottu muokkaavan myös viljelijän ammatti-identiteettiä. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme viljelijäidentiteettiä mahdollisesti liittyviä muutoksia 'hyvän viljelijän' käsitteen kautta. Tutkimuksessa analysoimme sitä, miten viljelijät tuottavat hyvän viljelijän ihanteet ja symbolit kuvattaessa omaa prosessiaan ryhtyä luomuviljelijäksi. Haastatteluaineiston diskursiivisen analyysin perusteella osoitamme sen, miten luomuviljelijät rakentavat hyvän viljelijän identiteettiä tuomalla esiin yhtäläisyyksiä 'käytännöllisen luomuviljelijän' ja 'rationaalisen tavanomaisen viljelijän' identiteettien välille ja tuottamalla nämä kategoriat osaksi omaa identiteettiä ja nykyistä ammatti-identiteettiään.

Samaan aikaan viljelijät tunnistavat myös 'idealistisen luomuviljelijän' ja 'konservatiivisen tavanomaisen viljelijän' kategoriat, joista molemmista sanoudutaan irti. Tämä yhtäläisyyksien ja erojen rakentaminen mahdollistaa tavanomaisten, produktivististen ihanteiden ja luomuun liittyvän arvomaailman yhdistämisen hyvän viljelijän käsitteessä ja sitä kautta sen, ettei siirtymää tavanomaisesta luomuviljelyyn koeta identiteetin näkökulmasta liian vaikeana ja haasteellisenä.

Lisätietoja artikkelissa:

Lähdesmäki, M. & Vesala, K.M. (2022). How can organic farmers be good farmers? A study of categorisation in organic farmers' talk. *Sociologia Ruralis*, 62(3), 413–436.

Luomupeltoalan selviin alueellisiin eroihin vaikuttavat useat eri tekijät

Tavoitteiden mukaan luomuhyväksytyn peltoalan osuus olisi pitänyt nousta 20 prosenttiin kokonaispeltoalasta vuoteen 2020 mennessä. Tuota tavoitetta ei saavutettu tasaisesta kasvusta huolimatta, vaan osuus jäi 14 prosenttiin. Alueellisesti tarkasteltuna jotkut maakunnat ovat ylittäneet tavoitellun 20 prosentin tason, mutta osa maakunnista on vielä kaukana siitä. Vaikka 20 prosentin tavoite oli kansallinen, auttaa alueellisten erojen tarkastelu ymmärtämään paremmin myös luomutuotannon kehitystä.

Tutkimuksen tavoitteena oli tunnistaa tekijöitä, jotka vaikuttavat selviin alueellisiin eroihin luomuviljelyn peltoalan osuuksissa. Mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan saamiseksi aineistona käytettiin luomutuottajille lähetetyn kyselyn tuloksia, kirjallisuutta sekä virallisia tilastoja, joita tarkastelimme kvalitatiivisen vertailevan analyysin (QCA) avulla.

Tulosten perusteella luomupeltoalojen alueellisia eroja ei selitä mikään yksittäinen tekijä, vaan useat eri tekijät yhdessä. Vaikuttavien tekijöiden yhdistelmiä on myös useampia, sillä eri alueilla korostuvat eri asiat. Korkeimpien luomuosuuksien maakuntia yhdistää muun muassa pitkä perinne luomutuotannon edistämisessä, alueen maidontuotantovaltaisuus sekä tukien tärkeys luomuun siirryttäessä. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa monipuolisemmat markkinat.

Luomualan kasvutavoitteiden saavuttamiseksi olisikin tärkeää toteuttaa erilaisia luomutuotannon edistämiseen tähtäviä toimenpiteitä, sillä joillain alueilla tuet toimivat hyvänä kannustimena siirtäytyä luomutuotantoon, toisilla taas markkinatilanteen kehittyminen vaikuttaa enemmän. Joillain alueilla aktiivisten luomutoimijoiden näyttämä esimerkki tai koulutus voi puolestaan toimia parhaiten. Erilaiset tekijät vaikuttavat luomutuotannon kehittymiseen eri alueilla, sillä maamme maakunnat eroavat monella tapaa toisistaan. Samalla on hyvä muistaa, että myös maakuntien sisällä voi olla olennaista vaihtelua.

Lisätietoja artikkelissa:

Kujala, S., Hakala, O., & Viitaharju, L. (2022). Factors affecting the regional distribution of organic farming. *Journal of Rural Studies*, 92, 226–236. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.04.001>

Makupaloja tiedejulkaisuista

Makupaloja tiedejulkaisuista

Monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden representaatiot yhteiskunnallisen muutoksen välineenä

Monipaikkaiset asukkaat ovat keskeisiä maa-seudun toimijoita Suomessa, joihin on itsenäisyyden aikana kohdistettu monia odotuksia, toiveita ja pelkoja. Artikkelissa hyödynnettiin Kansalliskirjaston historiallisia digitaalisia sanomalehtiaineistoja (Maaseudun Tulevaisuus ja Länsi Savo) vuosilta 1917–2018. Monipaikkaiset asukkaat -nimitystä käytettiin artikkelissa yleiskäsitteenä vapaa-aikaansa eri aikoina maa-seudulla viettäneistä henkilöistä, jotka asuvat toisella paikkakunnalla.

Monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden representaatiot liittyvät aikansa yhteiskunnal-

liseen tilanteeseen ja niiden kautta on vaikutettu yhteiskunnan muutokseen tuottamalla jakolin-joja tai pyrkimällä kaventamaan niitä. Monipaikkaisista asukkaista käytetyille nimityksille annetut merkitykset sekä kontekstit, joissa niitä on käytetty, ovat tapoja, joilla julkinen sektori ja muut intressiryhmät ovat asettaneet heitä haluttuihin toimija-asemiin.

Kirjoituksien perusteella tarkasteltu aika jakautuu kolmeen periodiin: Kaupungin ja maaseudun jännitteisyyden jakso (1917–1957), Eheytyvän naapurisuuden jakso (1958–1987) ja

Maaseudun kehittämisen jakso (1988–2018). Representaatioiden keskeisiä yhteiskunta-poliittisia suhteita ovat maaseutu-kaupunki, eliitti-rahvas sekä paikallinen-valtakunnallinen -suhteet.

Lisätietoa artikkelissa:

Rantanen, M. (2021). Monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden representaatiot yhteiskunnallisen muutoksen välineenä. *Maaseutututkimus*, 29(Teema), 131–163. <https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.112890>

Paikkasuhte vaikuttaa tulevaan vapaa-ajanasunnon käyttöön

Vapaa-ajan asuminen on viime vuosikymmeninä tullut hyvin suosituksi vapaa-ajan vietto-vaksiksi. Koska sillä on sosio-ekonomisia vaikutuksia paikallisiin yhteisöihin, on tärkeää, että ymmärretään vapaa-ajanasuntojen tulevaa käyttöä ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Tässä artikkelissa pyrittiin tunnistamaan *place attachment* -konseptin (paikkasuhte) ja eräiden muiden tekijöiden roolia vapaa-ajanasuntojen omistajien tulevaisuudensuunnitelmissa. Kohdealueena oli vakiintunut matkailu-alue Little Beskids Puolan Karpaateilla. Aineisto koottiin haastattelemalla 175 vapaa-ajanasunnon omistajaa vuonna 2020. Analyysissä käy-

tettiin luokittelu- ja regressiopuomenetelmää. Havaittiin, että yleisin tapa suhtautua tulevaan vapaa-ajanasunnon käyttöön oli nykyisen käyt-tötavan jatkaminen, kun taas käyttöaikojen liisääminen tai pidentäminen olivat vähemmän suosittuja.

Vapaa-ajanasunnon omistusaika määritteli tulevaa käyttötappaa. Paikkasuhteen eri ulottu-vuoksista tulevaan vapaa-ajanasunnon käyt-töön vaikuttivat erityisesti suhte yhteisöön (*community attachment*), paikkaan kuulumisen kokemus (*place belonging*) ja juurtuneisuus (*rootedness*). Myös kaksi muuta tekijää osoittautui vaikuttavaksi, joita olivat omistajan

ikä ja jossain määrin myös asunnon ja vapaa-ajanasunnon välinen matka.

Lisätietoa artikkelissa:

Czarnecki, A., Dacko, A., Dacko, M., Rantanen, M. (2022). The Role of Place Attachment and the Moderating Factors in Shaping the Future Second-Home Usage Pattern: Evidence from the Polish Mountains. In: Ilovan, OR., Marku-szewska, I. (eds) *Preserving and Constructing Place Attachment in Europe*. GeoJournal Library, vol 131. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-09775-1_3

New avenues for second home tourism research using big data: prospects and challenges

The phenomenon of owning and visiting a second home is broadening beyond tourism due to the increase in remote working and multi-local living – people living in multiple residences. To understand people, places, and mobility linked to second homes and its implications to society better, new complementary data sources are needed to provide timely and adequate information on temporal patterns and changes in second home use. Big data sources have been used in tourism research but less often in stu-

dies about second homes. This article proposes a perspective in describing the potential of utility consumption data, transaction data from mobile positioning and smart cards, social media data, and data from smartphone applications for second home tourism research. By focusing on six key questions relevant to second home tourism research, we exemplify how these data sources could provide new knowledge to the field and propose four axioms for future research. Research combining big data and traditional

data sources is the most desirable way forward as it provides a holistic understanding of second homes and multi-local living.

Read more from the article:

Raun, J., Järvi, O., Okkonen, P., Rantanen, M., Hyryläinen, T., Ryynänen, T., & Toivonen, T. (2022). New avenues for second home tourism research using big data: prospects and challenges, *Current Issues in Tourism*, <https://doi.org/10.1080/13683500.2022.2138282>

SÄHKÖINEN RURALIA-LEHTI

Mikäli haluat sähköisen lehden tilaajaksi tai haluat poistua postituslistalta, niin voit ilmoittaa siitä osoitteella: ruralia-tiedotus@helsinki.fi. Ohjeet löytyvät myös Ruralia-instituutin verkkosivulta: www.helsinki.fi/ruralia-instituutti. Samasta osoitteesta löytyvät myös kaikki Ruralia-lehden aiemmin ilmestyneet numerot sähköisessä muodossa.

HELSINGIN YLIOPISTO RURALIA-INSTITUUTTI

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan osasto, johon kuuluvat Mikkelin ja Seinäjoen toimipaikat.

Lönnrotinkatu 7
50100 MIKKELI

Kampusranta 9 C
60320 SEINÄJOKI

www.helsinki.fi/ruralia-instituutti

etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Facebook: <https://www.facebook.com/ruraliainstituutti/>

Twitter: https://twitter.com/Ruralia_UH

Blogi: <https://blogs.helsinki.fi/hy-ruralia/>

Julkaisut: www.helsinki.fi/ruralia-instituutti/julkaisut